

Navn på rutine:

Rutine ved risiko/mistanke om familievold eller seksuelle overgrep.

Formål:

Ivareta barn og unge i alvorlige situasjoner, ved manglende omsorg/beskyttelse.

Omfang/virkeområde:

Tjenester som arbeider med barn/unge og voksne/foreldre.

Ansvar:

Virksomhetsledere skal sørge for at deres ansatte kjenner og forstår denne rutinen. Alle ansatte i de aktuelle tjenestene, er forpliktet til å handle etter denne rutinen.

Aktivitet/beskrivelse:

Ved risiko / mistanke om familievold og seksuelle overgrep, skal man kontakte barneverntjenesten. Foreldrene skal IKKE informeres. Informasjon rundt situasjonen og hva man har gjort, nedtegnes, og sendes barneverntjenesten.

Dersom man er usikker i saker vedrørende vold og seksuelle overgrep, kan man drøfte saken anonymt med Statens barnehus Hamar, for å få veiledning.

<https://www.statensbarnehus.no/barnehus/statens-barnehus-hamar/velkommen-til-statens-barnehus-hamar/>

Definisjon vold:

Vold er enhver bruk av fysisk- eller psykisk makt som hindrer andre å handle, tenke eller føle som de vil, eller få andre til å gjøre noe mot sin vilje.

Vold er mer enn slag og spark. Vold er også når man blir utsatt for trusler om å bli skadet eller krenket. Man blir utsatt for vold når noen gjør en redd og utrygg.

Definisjon incest/seksuelle overgrep:

Incestbegrepet brukes ikke bare om overgrep fra familiemedlemmer, men også når overgriper er en person barnet har et tillitsforhold til. Dette kan være foreldre, søsken, familivenn, lærer, trener, sjelesørger eller andre.

Når barn og unge trekkes inn i seksuelle handlinger som de ikke er modne for, samtykker til, eller forstår, regnes det som seksuelle overgrep.

- Barnets integritet blir krenket
- Den seksuelle handlingen baserer seg på den voksnes/overgriperens behov
- Aktiviteten bryter med sosiale tabuer innenfor familie/sosialt miljø, og er ulovlig.

Typer overgrep:

- Seksuell krenkende atferd: Blotting, vising av pornografi eller «grisesnakk» og annet.
- Seksuell handling: Innebærer fysisk kontakt med barnet. Beføling av intime kroppsdeler som bryster og kjønnsorgan.
- Seksuell omgang: Innebærer fysisk kontakt og penetrering oralt, vaginalt eller analt med fingre, gjenstander eller kjønnsorgan. Samleie.

Fremgangsmåte ved mistanke om vold og overgrep vil i hovedsak være bestemt av hva som blir svaret på følgende sentrale spørsmål:

- Skjedde overgrepet i eller utenfor hjemmet
- Er barnet beskyttet mot fortsatte overgrep
- Hvem har ansvaret for å beskytte barnet
- Er meldeplikten til barnevernet utløst
- Skjedde overgrepet nylig
- Er overgriperen(e) kjent
- Bør forholdet evt. også meldes til politiet.

Har man vært vitne til en straffbar hendelse, anmelder man forholdet direkte til politiet. Ved vold og overgrep skal alltid barneverntjenesten involveres. Bekymring skal også sendes til barneverntjenesten når foreldrene ikke makter å beskytte barnet mot ytterligere overgrep / vold. *Barneverntjenestens hovedoppgave, er å sikre at barnet er beskyttet.*

Det er viktig å skille hvorvidt det er en klar mistanke som retter seg mot en eller flere personer/steder/sammenhenger, eller om det er en vag mistanke uten konkretisering av personer/steder/sammenhenger. Dette er avgjørende for hvordan hjelpeapparatet skal håndtere saksgangen.

Man bør unngå oppstyr rundt selve prosessen, slik at en ikke bidrar til å skape ekstra problemer for barnet.

Barneverntjenestens håndtering av saken:

Barneverntjenesten drøfter saken med politiet, og det avtales videre forløp i saken. Som hovedregel, anmelder barneverntjenesten forholdet. Dersom forhold ikke anmeldes, bør vurderingen bak den beslutningen dokumenteres. Å anmelde en sak, betyr at man gjør politiet oppmerksom på et straffbart forhold. Mistenkte skal som hovedregel ikke konfronteres eller informeres av barneverntjenesten. Barneverntjenesten har det koordinerende ansvaret i slike saker.

Plikten til å anmelde eller på annen måte avverge alvorlige forbrytelser, hentet fra Veileder Q-1088B:

Alle har en generell plikt til å søke å hindre visse former for alvorlige forbrytelser gjennom å anmelde forholdet til politiet eller på annen måte avverge forholdet, jf. Straffeloven § 139. Denne avvergeplikten går foran lovbestemt taushetsplikt.

Plikten til å anmelde eller på annen måte avverge alvorlige forbrytelser gjelder bare ved pålitelig kunnskap om at en slik forbrytelse er i ferd med, eller ventes å finne sted. Er forbrytelsen allerede gjennomført har man bare plikt til å anmelde eller på annen måte avverge dersom det kan forebygge nye alvorlige forbrytelser. Plikten gjelder derfor ikke dersom den aktuelle voldshandlingen allerede er gjennomført, og det ikke er tale om å forebygge ny vold eller følgene av volden. For andre instanser og tjenester enn barneverntjenesten vil det å gi barneverntjenesten opplysninger om at et barn er utsatt for slike alvorlige forbrytelser i en del tilfeller kunne være en annen måte å avverge forbrytelsen på enn ved å anmelde forholdet til politiet. I enkelte tilfeller vil imidlertid det å gi opplysninger til barneverntjenesten ikke gi barnet tilstrekkelig beskyttelse raskt nok. I slike tilfeller kan eneste alternativ være å anmelde forholdet til politiet. Barneverntjenesten har den samme plikten til å anmelde eller på annen måte avverge alvorlige forbrytelser som andre instanser og tjenester. Barneverntjenestens primære oppgave er imidlertid nettopp å beskytte barn mot mishandling og overgrep. Plikten til å anmelde til politiet vil derfor først inntre dersom barneverntjenesten ikke på annen måte, for eksempel ved å igangsette egne tiltak, kan avverge alvorlige forbrytelser mot barnet.

Særlig om helsepersonells opplysninger til politiet som nødetat

Helsepersonell har i tillegg til plikten etter straffeloven § 139 plikt til å varsle nødetater der dette er "nødvendig for å avverge alvorlig skade på person eller eiendom", jf. Helsepersonelloven § 31. Denne bestemmelsen kan medføre en plikt til å gi politiet opplysninger om mishandling av barn der dette er nødvendig for å avverge videre mishandling.

Hjemmel:

Formidling av opplysninger og samarbeid der barn utsettes for vold i familien,
Veileder Q-1088B: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/formidling-av-opplysninger-og-samarbeid/id88169/>